

Yttrande över avsnitten 7.1 och 7.2 i promemorian "Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor"

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har getts möjlighet att svara på remiss gällande promemorian "Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor".

Övergripande kommentarer

SUHF konstaterar i likhet med utredaren att det förändrade säkerhetsläget och ett ökat intresse från främmande makt innebär utmaningar för hela samhället, så också för universitets och högskolors verksamhet. Det medför att vaksamhet och säkerhetskompetens behöver öka i hela samhället, lärosätena inkluderat. För universitet och högskolor gäller detta både inom lärosätenas operativa verksamheter och styrelser.

Samtidigt gäller att universitet och högskolor ska präglas av öppenhet, akademisk frihet och av forskares möjligheter att fritt dela sina resultat nationellt och internationellt. SUHF delar utredarens utgångspunkt att verksamheten vid lärosätena ska vara så öppen som möjligt och endast så begränsad som nödvändigt.

SUHF har tidigare i en skrivelse undertecknad av rektorer för Sveriges universitet och högskolor framfört kritik mot regeringens beslut att förkorta mandatperioderna för de externa ledamöterna i de statliga lärosätenas styrelser från tre år till 17 månader. I skrivelsen påtalades att det finns bättre sätt att försäkra sig om att lärosätena innehar förmåga att fatta väl avvägda beslut i viktigare frågor om verksamhetens säkerhet än att styrelseledamöter ska inneha expertkompetens på säkerhetsområdet. Skrivelsen pekade även på det principiellt problematiska med en ökad politisk styrning över vilka som ges förtroende att sitta i lärosätenas styrelser då detta riskerar utgöra hot mot lärosätenas öppenhet och självständighet samt mot den akademiska friheten.

Specifika synpunkter och kommentarer

SUHF vänder sig mot att utredaren i svepande ordalag väljer att i promemorians sammanfattning uttrycka "att det finns betydande brister i hanteringen av säkerhetsfrågorna vid samtliga universitet och högskolor". SUHF ifrågasätter grunden för ett sådant generellt konstaterande med tanke på att omfattande arbete för att utveckla och stärka det systematiska säkerhetsarbetet ständigt pågår vid landets lärosäten. Säkerhetsfrågor i bred mening och erfarenheter för hur säkerhetsarbetet kan utvecklas är också något som diskuteras inom flera av SUHFs arbets- och expertgrupper. Exempelvis när det gäller internationella samarbeten har SUHF utarbetat stöd för lärosäten och forskare som främjar ett ansvarsfullt ställningstagande genom rekommendationen *Global Responsible Engagement: Checklist*.

Synpunkter gällande avsnitt 7.1

SUHF ser positivt på att utredaren inte föreslår en förändring av nomineringsprocessen som sådan, dvs. att ordningen med två nomineringspersoner, samråd etc. enligt 2 kap. 7 a och 7 b § högskoleförordningen består. SUHF stödjer också utredningens förslag om att det inte finns behov av att peka ut en specifik expertkompetens bland styrelsens ledamöter utan att det i styrelsen som helhet ska finnas allmän kompetens i säkerhetsfrågor. SUHF vill dock betona att det är av största vikt att de externa ledamöterna förstår universitets och högskolors särskilda samhällsroll, karakteriserad av akademisk frihet, och utifrån det kan bidra med kunskap och perspektiv till verksamheten.

SUHF tillstyrker att styrelsernas mandatperiod justeras i enlighet med vad utredaren föreslår.

Synpunkter gällande avsnitt 7.2

SUHF avstyrker utredningens förslag om ändring i högskoleförordningen för att förtydliga styrelsernas ansvar i säkerhetsfrågor. Utredaren betonar i kapitel 7.1 styrelsernas roll att ta det principiella och övergripande ansvaret för lärosätenas verksamhet, säkerhetsarbetet inkluderat. Det föreslagna tillägget i 2 kap. 2 § högskoleförordningen kan därför redan inrymmas i såväl p. 1 som i p. 11, och ryms redan i det ansvar styrelsernas har avseende intern styrning och kontroll.

SUHF ifrågasätter också den uppräknade av styrelsernas uppgifter rörande lärosätenas säkerhetsarbete som utredaren presenterar på s 42. De punkter som listas är en blandning av strategiska och operationella frågor, i synnerhet punkt 5 om att "upprätta de interna regler, arbetsätt och stöd som behövs". Upprättande av den typen av interna styrdokument är i högsta grad en operativ fråga som vilar på lärosätets ledning att besluta om.

Avslutande kommentarer

Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt och det är helt riktigt att lärosätena behöver förhålla sig till detta. Förslaget om ändring i högskoleförordningen innebär att regeringen bland styrelsens uppgifter för in ett uttryckligt ansvar, och ensam beslutsbefogenhet, för ett visst sakområde. En sådan principiell ändring av regeringens sätt att styra landets lärosäten väcker dock en oro för eventuella framtida regleringar inom andra sakområden och rimmar mycket illa med såväl akademisk frihet som institutionell autonomi.

Utöver kommentarerna ovan hänvisar vi till vad våra medlemslärosäten anför i sina remissvar.

Enligt uppdrag

Hans Adolfsson
Ordförande